

KUSTEIGEN HABITAT

Laatst gewijzigd 13 september 2005

- 1 Indicatoromschrijving
  - 1.1 Naam
  - 1.2 Definitie
  - 1.3 Meeteenheid
  - 1.4 Plaatsing in het DPSIR kader
  - 1.5 Referentie
- 2 Beleidsrelevantie
  - 2.1 Functie, betekenis
  - 2.2 Prioriteit voor de kust en Relevantie voor duurzame / geïntegreerde ontwikkeling van het kustzonegebied
  - 2.3 Beleidsdomein(en)
  - 2.4 Verband met andere indicatoren en internationaal gebruik
  - 2.5 Streefwaarden
  - 2.6 Relevante conventies, akkoorden en wetgeving
    - 2.6.1 Habitatrichtlijn
    - 2.6.2 Duinendecreet
    - 2.6.3 Natuurdecreet
    - 2.6.4 Ramsar Conventie
    - 2.6.5 Conventie van Bern (behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu)
    - 2.6.6 Polders
    - 2.6.7 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV)
- 3 Methodologische beschrijving en onderliggende definities
  - 3.1 Onderliggende definities en concepten
    - 3.1.1 Habitat
    - 3.1.2 Kustpolders
    - 3.1.3 Biologische Waarderingskaart (BWK)
    - 3.1.4 Ecosysteemvisie
    - 3.1.5 EUNIS
    - 3.1.6 PHYSIS
    - 3.1.7 MINA-fonds
    - 3.1.8 Biodiversiteitsverdrag van Rio
  - 3.2 Meetmethode
  - 3.3 Beperkingen van de indicator
- 4 Gegevens – input
  - 4.1 Gegevensbronnen (persoon, dienst, adres)
  - 4.2 Vorm van de gegevens
  - 4.3 Kwaliteit en beschikbaarheid van de gegevens

1 INDICATOROMSCHRIJVING

1.1 NAAM

De oppervlakte aan kusteigen habitat.

1.2 DEFINITIE

De indicator wordt gedefinieerd als de oppervlakte aan kusteigen habitat (als percentage van de totale oppervlakte), volgens de afbakening op de Biologische Waarderingskaart (BWK) van het Instituut voor Natuurbehoud.

1.3 MEETEENHEID

De indicator wordt uitgedrukt als percentage kusteigen habitat (in ha) t.o.v. het totale oppervlakte (in ha) per gemeente.

1.4 PLAATSING IN HET DPSIR KADER

Deze indicator behoort tot het state-type.

1.5 REFERENTIE

Paredis, E., Block, T. & J. Van Assche. (2001). Op weg naar duurzaamheidsindicatoren voor het kustgebied, Universiteit Gent, Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, in opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Leefmilieu en Infrastructuur, AWZ-AWK.

2 BELEIDSRELEVANTIE

2.1 FUNCTIE, BETEKENIS

De kustzone herbergt specifieke natuurwaarden die verbonden zijn aan de nabijheid en invloed van de zee. De natuur langs de kustzone staat onder bijzonder hoge druk van de verstedelijking en de recreatie, de uitbreiding van havens en industrie en de intensivering van de landbouw.

In dit kader kan deze indicator een aanduiding zijn voor de grootte van deze druk en het gevoerde kustzonebeleid. Deze indicator geeft de mogelijkheid om de doeltreffendheid van beleidsmaatregelen in het kader van een behoud van de biologische diversiteit en het duurzaam karakter ervan na te gaan.

2.2 PRIORITEIT VOOR DE KUST EN RELEVANTIE VOOR DUURZAME / GEÏNTEGREERDE ONTWIKKELING VAN HET KUSTZONEGEBIED

In de Beleidsnota Leefmilieu 2000-2004 (Dua, 2000) werd het natuur- en milieubeleid voor de komende jaren uit de doeken gedaan. Door het Vlaams Gewest werden al verscheidene stappen gezet om tot een betere bescherming van het kustecosysteem te komen: het duinendecreet, de uitwerking en verspreiding van de ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust als referentiekader voor het beheer en gebruik van strand, slik, schor en duin en de oprichting van een bijzondere post op het MINA-fonds ter bekostiging van de aankoop van kustduinen.

In deze kustzonebescherming zijn er nog een aantal knelpunten:

- het grootste gedeelte van de inmiddels beschermde duinen zijn nog steeds particulier eigendom, krijgen geen aangepast beheer, worden platgelopen door recreatie en verdrogen onder invloed van grondwaterwinning;
- weidevogelgebieden en zilte graslanden in de kustpolders worden bedreigd door landbouw en uitbreiding van havenactiviteiten en industrie;
- op twee natuurreservaten na, genieten de meeste stranden langs de Vlaamse kust van geen enkele planologische of andere bescherming, ook de duin-polderovergangszones zijn juridisch vaak ontoereikend beschermd om er de natuurwaarden te vrijwaren van degraderende activiteiten.

Het beleid inzake kustzonebescherming zal bijgevolg worden geïnventariseerd door:

- Een nog betere onderlinge afstemming van het Vlaams gewestelijk en het federaal beleid inzake bescherming van natuur en leefmilieu aan de kust, zowel op zee als aan land, alsook de integratie van de facetten leefmilieu en natuur in alle aan de kust actieve maatschappelijke sectoren (openbare werken, ruimtelijke ordening, toerisme, watervoorziening, landbouw, bosbouw ...) door een goed gestructureerd en volgehouden overleg tussen alle bevoegde ministers en administraties in een stuurgroep geïntegreerde kustzonebeheer;
- De voortzetting van de verwerving van de kustduin- en duin-polder-overgangsgebieden door de Vlaamse overheid;
- De uitwerking van een geïntegreerd watervoorzienings- en natuurontwikkelingsplan voor de Vlaamse kust met als doelstellingen de afbouw van de grondwaterwinning in de kustduinen en de uitbouw van een duurzaam watergebruik en -voorziening;
- De afbakening en de uitbouw van integrale kustreservaten, dit zijn beschermde gebieden die alle zonaties van het kustecosysteem van zandbanken in de ondiepe zee over strand en duinen tot polders omvatten;
- Het vrijwaren van de natuurwaarden in de kustpolders door de uitwerking van een ecosysteemvisie als referentiekader voor beheer en gebruik, door de actieve implementatie van de Europese Vogel- en Habitatrictlijnen en door groene gewestplanwijzigingen;
- Het aangaan van samenwerkingsakkoorden met Frankrijk en Nederland voor de bescherming en het beheer van grensoverschrijdende natuurcomplexen zoals enerzijds de kustduinen tussen Duinkerke en Lombardsijde en anderzijds de Zwinstreek.

In het hele proces moet het kustbeleid in de komende jaren op een kwalitatieve en duurzame manier uitgebouwd worden, want een duurzaam beheer van onze kust is zeker niet alleen voor de natuur op zich belangrijk. De duinen, het strand, de zee vormen de basis van het kusttoerisme en zorgen daarmee ook voor een belangrijk aandeel in de tewerkstelling aan de kust. Maar duurzaam kustbeheer betekent vooral ook dat we kiezen voor de kwaliteit van het leven omdat een gezonde leefomgeving en voldoende natuur de kwaliteit van het leven bepalen net als zinvol werk, een adequate sociale bescherming en tijd en middelen voor recreatie en toerisme dit doen.

2.3 BELEIDSDOMEIN(EN)

De indicator behoort tot het **domein 'Natuurontwikkeling en -beheer', subdomein 'Habitat'**.

In de studie 'Op weg naar duurzaamheidsindicatoren voor het kustgebied' van het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling van de Universiteit Gent werden prioriteiten geïdentificeerd voor een duurzame ontwikkeling van de kust, onder andere aan de hand van interviews met de belangengactoren. Deze indicator behoort tot prioriteit '3. Verbeteren van het milieu en de natuur – 3.3 Behoud en ontwikkeling van natuur'.

2.4 VERBAND MET ANDERE INDICATOREN EN INTERNATIONAAL GEBRUIK

Deze indicator werd opgenomen in de overzichtslijst in het rapport "Indicators to monitor the progress of integrated coastal zone management: a review of worldwide practice" opgesteld door het Scottish Executive Central Research Unit. In deze lijst wordt een overzicht gegeven van indicatoren die overal ter wereld in het kader van GKZB geselecteerd zijn op diverse geografische niveaus (regionaal, nationaal, lokaal) (Scottish Executive Central Research Unit, 2001).

De indicator houdt verband met volgende (potentiële) indicatoren rond duurzaam kustzonebeheer:

- Economisch belang van de havens
- Ecologische risico-index voor schadelijke stoffen in organismen
- Kwaliteit strandwater
- Verblijfstoerisme
- Ecologische voetafdruk van het kustgebied
- Visstocks die niet overbevist zijn
- Tewerkstelling in visserij en landbouw
- Beschermd gebied
- Inspanningen geïntegreerd kustzonebeheer
- Verkeer op de weg

2.5 STREEFWAARDEN

Er zijn geen nationale of internationale doelstellingen met betrekking tot de specifieke oppervlakte van kustgeïntegreerd habitat. Wel is er de algemeen aanvaarde nood om verder verlies van dergelijke habitat tegen te gaan en ontwikkeling ervan te bevorderen.

2.6 RELEVANTE CONVENTIES, AKKOORDEN EN WETGEVING

2.6.1 Habitatrichtlijn

De in 1992 vastgestelde Habitatrichtlijn is de belangrijkste regelgeving van de Europese Unie ter bevordering van de biologische verscheidenheid, alsmede van het tot stand komen van Natura 2000. Natura 2000 is een onderling samenhangend geheel van voor Europa belangrijke natuurgebieden.

Deze richtlijn houdt de verplichting in om habitat (leefgebieden) en soorten (wilde flora en fauna) die voor de Europese Unie van belang zijn in stand te houden. De

gebieden worden beschermd nadat ze door lidstaten zijn aangewezen. Hiervoor worden 'speciale beschermingszones' (SBZ) ingesteld.

Al deze door de lidstaten aangewezen Speciale Beschermingszones vormen samen het Europese netwerk van beschermde gebieden: Natura 2000. Ook alle Speciale Beschermingszones van de Vogelrichtlijn behoren tot dit netwerk.

Iedere lidstaat kan zelf kiezen welke middelen hij op zijn grondgebied wil aanwenden om uitvoering te geven aan deze richtlijn. De Commissie biedt de helpende hand bij het tot stand brengen van dit netwerk en zorgt ervoor dat de gezamenlijke doelstellingen werkelijk bereikt worden.

De rechtsgevolgen die voortvloeien uit de Habitatrichtlijn betreffen naast het aanwijzen van Speciale Beschermingszones, ook de verplichting om passende maatregelen te nemen om de kwaliteit van de leefgebieden van beschermde soorten niet te laten verslechteren. Verder mogen er geen storende factoren in gebieden optreden die negatieve gevolgen hebben voor het voortbestaan van de soorten, die door de Habitatrichtlijn beschermd worden. Nieuwe plannen of projecten (zoals streekplannen en bestemmingsplannen) in en in de nabijheid van Speciale Beschermingszones worden aan de richtlijn getoetst.

2.6.2 Duinendecreet

In 1993 stelde het Instituut voor Natuurbehoud (IN) een inventaris op van de knelpunten tussen het natuurbehoud en de gewestplannen binnen de maritieme duinstreek. De beschreven gebieden werden als basis gebruikt voor de aanduiding van beschermde gebieden in het kader van het 'duinendecreet' van 14 juli 1993. In het decreet werden binnen de beschermde gebieden twee categorieën onderscheiden. In 'voor het duingebied belangrijk landbouwgebied', gelegen in zones met een agrarische bestemming, kan het agrarisch gebruik mits beperkingen op de bedrijfsuitbreiding voortgezet worden. In het 'beschermd duingebied', gelegen in zones met overige gewestplanbestemmingen, geldt een bouwverbod behalve voor werkzaamheden ten behoeve van natuurbehoud of kustverdediging. De bescherming berust op vier criteria: oppervlakte, ruimtelijk-ecologische context, actuele biologische waarde en geomorfologie.

De aanduiding van de beschermde gebieden gebeurde in verschillende fasen. Bij decreet van 29 november 1995 werd de aanduiding van 336 ha 'beschermd duingebied' en 769 ha 'voor het duingebied belangrijk landbouwgebied' definitief bekrachtigd. De belangrijkste besluiten en decreten werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 31 augustus '93, 17 september '93, 26 februari '94, 30 november '94, 30 december '94, 25 oktober '95 en 29 november '95.

2.6.3 Natuurdecreet

Het 'Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu' van 21 oktober 1997 legt de fundamentele principes voor het natuurbeleid in Vlaanderen (zie www.MINA.be). De volledige tekst van het Natuurdecreet is gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 10 januari 1998.

De volgende items uit dit decreet kunnen in direct verband gebracht worden met de indicator:

- Algemene maatregelen

Hoofdstuk IV van het natuurdecreet handelt over de algemene maatregelen ter bevordering van het natuurbehoud die de Vlaamse regering -ongeacht de bestemming van het gebied- kan nemen. Daarbij horen:

- stimulerende maatregelen;
- verbodsmaatregelen;
- het aan bepaalde voorwaarden onderwerpen van bepaalde activiteiten.

Die maatregelen kunnen gericht zijn op bescherming, instandhouding en ontwikkeling van:

- habitat (leefgebieden) en ecosystemen;
- natuurlijke of halfnatuurlijke vegetaties;
- de inheemse flora en fauna en trekkende diersoorten en hun habitat;
- kleine landschapselementen;
- natuur in de bebouwde omgeving.

- **Zorgplicht**

In hoofdstuk IV van het natuurdecreet wordt uitgegaan van een 'stand-still-principe' voor de bestaande natuur. Dat wil zeggen dat er geen natuur meer verloren mag gaan. Tegelijk wordt een zorgplicht voor de natuur ingevoerd. Dat wil zeggen dat iedereen schade aan de natuur moet vermijden.

Artikel 14 van het natuurdecreet legt iedereen de verplichting op om vernietiging of beschadiging van natuurelementen te voorkomen, te beperken of te herstellen.

Artikel 15 stelt dat de Vlaamse regering regels vastlegt voor het verlenen van vergunningen. De Vlaamse overheid kan richtlijnen geven voor de beoordeling van het vermijdbare en onherstelbare karakter van activiteiten en voor het opleggen van herstel- of compensatiemaatregelen.

In artikel 16 wordt gesteld dat elke overheid, die vergunningen of toestemmingen verleent, er over waakt dat er geen vermijdbare schade aan de natuur wordt berokkend.

Waar er geen sprake is van vergunningen wordt een 'code voor goede natuurpraktijk' voorzien.

2.6.4 Ramsar Conventie

De Ramsar Conventie die opgesteld werd in 1971 en van start ging in 1975 beoogt het wereldwijd behoud en duurzaam beheer van wetlands met bijzondere aandacht voor de bescherming van de leefgebieden van watervogels.

2.6.5 Conventie van Bern (behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu)

Het verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk milieu in Europa werd goedgekeurd door de Wet van 20 april 1989.

Het verdrag legt de nadruk op de bescherming van de leefmilieus van een aantal bedreigde wilde planten- en diersoorten, met bijzondere aandacht voor trekkende diersoorten. Ieder verdragsluitend land neemt de passende en noodzakelijke maatregelen om de leefmilieus (habitats) van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten te beschermen.

2.6.6 Polders

Polders (polderbesturen) zijn opgericht met het oog op waterbeheersing en moeten het binnendijkse land behoeden voor overstroming. Polders worden gereguleerd door de wet van 03/06/1957 betreffende de polders (B.S. 221/06/1957). De poldergebieden werden afgebakend door het K.B. van 23/01/1958. Deze bevoegdheid hoort toe aan de Vlaamse Regering. Het hoogste gezag in de polder is de algemene vergadering van stemgerechtigde ingelanden. Dit zijn de eigenaars en pachters (en andere houders van zakelijke rechten) van gronden gelegen in de polder. Ze heeft bijzondere politieverorderingsbevoegdheid en kan polderbelastingen heffen. Het dagelijkse bestuur bestaat uit een dijkgraaf en de gezworenen. De burgemeester is van rechtswege lid, met raadgevende stem.

2.6.7 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV)

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is een beleidsplan dat op 23/09/97 door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. Het Vlaams Parlement bekrachtigde bij decreet de bindende bepalingen op 19/11/1997 (BS. 17/12/1997). Het geeft de visie en het beleidskader weer voor de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen.

Het uitgangspunt van structuurplanning is de maximale bescherming van de resterende open ruimte en een herwaardering van de stedelijke gebieden. De nadruk ligt op het continue en dynamische karakter van het planningsproces, op de ontwikkeling van een visie en op het nemen van strategische acties op korte termijn. Het RSV legt echter geen bodembestemmingen vast zoals de gewestplannen. In het RSV wordt het kader voor een gewenste natuurlijke structuur aangegeven. De kwantitatieve doelstellingen van het gebiedsgerichte beleid van het Decreet op het Natuurbehoud en het Natuurlijk milieu stemmen hiermee overeen. Hiermee wordt tevens aansluiting verzekerd met de EG-richtlijnen (Europees Natura 2000-netwerk) en de van uit de Raad van Europa bepleitte pan-Europese strategie voor behoud van landschappelijke en biologische diversiteit (EECONET).

3 METHODOLOGISCHE BESCHRIJVING EN ONDERLIGGENDE DEFINITIES

3.1 ONDERLIGGENDE DEFINITIES EN CONCEPTEN

3.1.1 Habitat

Een habitat is een locatie, site, specifiek type van lokale omgeving dat wordt ingenomen door een organisme; de ecologische term habitat verwijst naar een plaats waar een soort normaliter leeft, vaak beschreven in termen van fysische kenmerken zoals topografie en bodemvochtigheid en geassocieerd dominante vormen (bv. intertidale rotspoel, periodiek overstroomde, maar 's zomers uitdrogende bodem met hoog stikstofgehalte, open vegetatie gedomineerd door mossen, ...; er wordt dus (andermaal) verkeerdgebruik gemaakt van de term habitat)

De al dan niet duidelijk afgrensbare, concrete habitats van de Vlaamse kuststreek worden ondergebracht in een aantal abstracte eenheden die elk gekenmerkt worden door een combinatie van kenmerken die onderling significant meer gelijkenis vertonen op taxonomisch, structureel, historisch en/of ecologische vlak dan met soortgelijke kenmerkencombinaties in andere habitattypen.

3.1.2 Kustpolders

Op Vlaams niveau kan het landschap van de kustpolders gedefinieerd worden aan de hand van het vlakke reliëf, de openheid (nagenoeg onbebouwd), het landbouwgebruik met grote percelen, de kleine kerndorpen en de verspreide bewoning met geringe dichtheid en de zeer beperkte lineaire begroeiing.

3.1.3 Biologische Waarderingskaart (BWK)

De Biologische Waarderingskaart voor Vlaanderen (zie website IN) is een gebiedsdekkend document waarop de aanwezigheid van typen biotopen wordt gekarteerd. Met andere woorden wordt de voorkomende vegetatie, aan de hand van een uniforme lijst van karteringseenheden, geïnventariseerd en in kaart gebracht. Hiervoor werden de topografische kaarten van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI) op schaal 1/25.000 gebruikt. Deze eenheden zijn in belangrijke mate gebaseerd op de vegetatiestructuur, de gezamenlijke aanwezigheid van karakteristieke plantensoorten en omgevingskenmerken. Op basis van vier criteria (zeldzaamheid, biologische kwaliteit, kwetsbaarheid en vervangbaarheid) wordt aan iedere karteringseenheid een waardecijfer toegekend:

- biologisch minder waardevol
- complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen
- complex van biologisch minder waardevolle, waardevolle en zeer waardevolle elementen
- complex van biologisch minder waardevolle en zeer waardevolle elementen
- biologisch waardevol
- complex van biologisch waardevolle en zeer waardevolle elementen
- biologisch zeer waardevol

De karteringseenheden zijn geordend in een aantal klassen. Elke klasse bevat diverse karteringseenheden:

- A: stilstaande waters
- M: moerassen
- H: graslanden
- C: heiden
- T: hoogveen
- D: duinen, slikken en schorren
- S: struwelen
- F & Q: mesofiele bossen
- E: ravijnbossen
- V: vallei-, moeras- en veenbossen
- R: ruderaal bossen
- P: naaldhoutaanplanten
- L: populierenaanplanten
- N: andere loofhoutaanplanten
- B: akkers
- K: andere gekarteerde elementen

- U: urbane gebieden

De Biologische Waarderingskaart vormt een basisdocument voor iedereen die betrokken is bij natuurbehoud, ruimtelijke planning, milieueffectrapportering, landschapszorg, e.d. Het is de enige beschikbare inventaris van habitats voor het hele Vlaamse grondgebied en wordt daarom algemeen aangewend als referentiekader. Het is ook het meest gedetailleerd overzicht van het grondgebruik van het gehele Vlaams grondgebied, hoewel er voor deelgebieden hogere detail wordt nagestreefd (zo bijvoorbeeld de Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust. Voor de overheid en de natuur- en milieugroeperingen leveren de Biologische Waarderingskaarten nuttige informatie betreffende de toestand en betekenis van het natuurlijk milieu.

De karteringseenheden van de Biologische Waarderingskaart treden op in een aantal wetteksten en omzendbrieven; de kaarten kunnen helpen bij de implementatie van deze juridische instrumenten.

Sinds 1990 beheert het Instituut voor Natuurbehoud de opbouw en publicatie van de BWK voor Vlaanderen. Ondertussen bestaan er twee versies die het resultaat zijn van twee periodes van karteringswerk:

- BWK versie 1: terreinwerk uitgevoerd in de periode 1978 - 1986 en aanvullingen tot in 1996.
- BWK versie 2.0: terreinwerk uitgevoerd in 1997, alleen in de groene en geelgroene bestemmingen van het gewestplan en delen van Vogelrichtlijngebieden.
- BWK versie 2.1: recente kartering van het hele Vlaamse grondgebied.

3.1.4 Ecosysteemvisie

Een ecosysteemvisie voor een bepaald gebied is een beleidsoriënterend wetenschappelijk referentiewerk dat vertrekt vanuit een ecologisch-geografische grondslag. Die grondslag houdt de afbakening in van een ecologisch functioneel samenhangend projectgebied en legt de klemtoon op processen en ecologische relaties tussen het abiotische en het biotische milieu, evenals tussen de verschillende componenten van het ecosysteem.

De opmaak van ecosysteemvisies zorgt voor een gebiedsgerichte onderbouwing van de gewenste natuurgerichte milieukwaliteit voor ecologische systemen die een fysisch-geografische eenheid vormen. De natuurpotenties van deze ecosystemen worden verkend bij verschillende randvoorwaarden inzake milieukwaliteit.

3.1.5 EUNIS

EUNIS is het Europees natuurinformatie-systeem (European Nature Information System) van het Europees Milieuagentschap (European Environment Agency, EEA), ontwikkeld en beheerd door the European Topic Centre on Nature Protection and Biodiversity. EUNIS bevat informatie over geselecteerde soorten, habitattypes en gebieden, gebaseerd op nationale data verzameld in het kader van EIONET (The European Environment Information and Observation Network gecoördineerd door de EEA) en door internationale organisaties. EUNIS-informatie wordt gebruikt in het proces van Natura 2000, voor EEA-rapporten en voor internationale coördinatie zoals bij de Bern Conventie EMERALD Netwerk en andere conventies zoals Helsinki, OSPAR en Barcelona.

De EUNIS-classificatie van habitattypes is een allesomvattende geharmoniseerde beschrijving en verzameling van data over heel Europa door het gebruik van criteria

voor habitatidentificatie. Het omvat alle habitattypes, van natuurlijk tot artificieel, van terrestrisch tot zoetwater en marien.

3.1.6 PHYSIS

Het PHYSIS-systeem van habitatclassificatie werd origineel ontwikkeld als onderdeel van het CORINE-programma (CoORdination INformation Environment) van de Europese Gemeenschap voor de selectie en beschrijving van gebieden met natuurbehoudsbelangen. Het is nuttig om de onderliggende methodologie uit te breiden tot een globaal catalogeringssysteem voor habitats waarbij een flexibel instrument voorzien wordt om natuurbehoud van gelijkaardige habitat op verschillende continenten te evalueren. PHYSIS vormt een catalogus van de habitattypes van de wereld, opgevat volgens de methodologie CORINE. Een hiërarchische classificatie, gebaseerd op gelijkenissen in de fysionomie van planten- en dierengemeenschappen.

3.1.7 MINA-fonds

De dienst met afzonderlijk beheer MINA-fonds werd in 1991 opgericht als centraal financieringsorgaan van het Vlaamse milieubeleid. Het MINA-fonds haalt zijn middelen hoofdzakelijk uit de opbrengsten van de afvalwater-, grondwater-, afval- en mestheffingen en uit een dotatie van de algemene uitgavenbegroting.

3.1.8 Biodiversiteitsverdrag van Rio

Het Biodiversiteitsverdrag beoogt het behoud van de biodiversiteit en het duurzaam gebruik van de bestanddelen ervan. Het verdrag voorziet in een reeks maatregelen. Inzake gebiedsbescherming moeten de verdragspartijen onder meer een stelsel van beschermde gebieden instellen.

In Vlaanderen werd het Biodiversiteitsverdrag van Rio goedgekeurd door het decreet van 19 maart 1996 (Belgisch Staatsblad van 24 mei 1996). In uitvoering van dit verdrag streeft de overheid naar een zo hoog mogelijke biodiversiteit voor Vlaanderen. Een hoge biodiversiteit nastreven wil niet alleen zeggen zoveel mogelijk verschillende soorten planten en dieren behouden, maar ook verschillende ecosystemen in stand houden.

3.2 MEETMETHODE

Op basis van de beschrijving van diverse habitatclassificatiesystemen (EUNIS, PHYSIS) op Europees niveau kunnen de habitattypes die enkel in België voorkomen, aangegeven worden. Uit deze selectie op nationaal niveau kunnen meer typisch kustgebonden ('kusteigen') habitattypes gelicht worden op basis van de informatie over vegetatie- en habitattypes in de Ecosysteemvisie voor de Vlaamse kust (Provoost & Hoffmann (red.), 1996).

Op basis van deze informatie kunnen enkel de karteringseenheden die typisch voor de kust zijn (o.a. duinen, strand, zilte polders) uit de BWK gelicht worden. Het eindresultaat van deze selectie is de volgende:

- Ah: min of meer brakke plas

Het betreft kreken, wielen en diverse zeer ondiepe, dikwijls recente tot zeer recente plassen (bijvoorbeeld klei- en zandwinningen) in de polders. met indicatoren voor brak water. Deze plassen zijn doorgaans eutroof en vertonen daarom dikwijls gelijkenis met eenheid Ae (eutrofe plas).

- Mp: alkalisch laagveen in duinpannen

Lage vegetatie in vochtige duinpannen.

- Had: zure, droge graslanden van de duinen

Graslanden op droge, arme, zure gronden waarbij de open plekken met mossen bedekt zijn.

- Had-: minder goed ontwikkeld droog, zuur grasland

- Hd: kalkrijk duingrasland (Galio-Koelerion)

Min of meer open graslanden van niet ontkalkte duinen.

- Hd-: minder goed ontwikkeld kalkrijk duingrasland (Galio-Koelerion)

- Hpr: weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf

In de polders is soms een uitgesproken microreliëf (bulten, trapgaten, laantjes, slenken) en/of talrijke slootjes aanwezig door oude uitveningen of andere vergravingen. Indien de soortensamenstelling soortenrijk of talrijk is, wordt als aanduiding Hpr* gebruikt; Hpr: typisch voor de kust (polders), maar niet kustspecifiek.

Poldergraslanden waar het "microreliëf" alleen of mede gevormd wordt door interessante poelen worden aangeduid met Hpr + Kn.

Hpr-graslanden worden op zich als "biologisch waardevol" geëvalueerd.

- Hpr*: soortenrijke weilanden met veel sloten en/of microreliëf

- Hpr-: poldergrasland met weinig sloten en/of microreliëf

- Hpr + Da: Zilte graslanden

Zilte graslanden worden doorgaans gekarteerd als Hpr + Da (of Hpr* + Da)

Minimaal wordt als evaluatie "biologisch waardevol met zeer waardevolle elementen" toegekend.

- Dz: zandbank of zandplaat

- Dl: strand (met Dla of zonder kunstwerken Dls)

- Ds: slik of spuikom

- Da: schorre of begroeid slik

Deze eenheid wordt gebruikt voor zilte schorren en zilte graslanden. Meer ontwikkelde halofiele vegetatie in de contactzones met het zeewater. Ook op enkele plaatsen in de polders en langs brakke kreken.

- Da-: minder goed ontwikkelde schorre of begroeid slik

- Dd: zeereep- of zogenaamde blonde duinen

Duinengordel onmiddellijk achter het strand.

- Dm: vegetatieloos stuifduin

- Sd: duindoornstruweel (Hippophaetum)

Doornige vegetatie met duindoorn op droge tot vochtige plaatsen in de kustduinen.

- Qd: zuur duinbos

Min of meer spontaan, zuur eiken-(berken) binnenduinbos met eik en berk.

- Qd-: minder goed ontwikkeld zuur binnen-zeeduinbos met eik en berk

Voor deze selectie van karteringseenheden wordt per gemeente de oppervlakte berekend op basis van de digitale versies van de BWK. Per gemeente wordt dan een totale oppervlakte van de kusteigen habitats bekomen.

3.3 BEPERKINGEN VAN DE INDICATOR

- De belangrijkste beperking bij deze indicator is dat er eigenlijk geen updates beschikbaar zijn. Er is maar één bruikbare versie van de BWK. Deze waarderingskaarten worden weliswaar herzien, maar er is geen regelmatige monitoring mogelijk. Een alternatief zou een regelmatige kartering van de kustvegetaties zijn, met een daartoe specifiek ontwikkelde karteercode. Deze is niet beschikbaar.

- De BWK is een tamelijk "grove" kartering. Zo wordt bijvoorbeeld geen onderscheid gemaakt tussen mosduin en duingrasland, tussen helmduin en embryonale duinen, terwijl dit ecologisch en voor natuurbehoud wel zeer belangrijke habitattypes zijn. Verder is het niet mogelijk verschuivingen in habitattypes te detecteren omdat in deze indicator enkel met de oppervlaktes gewerkt wordt. Een mogelijke achteruitgang of vooruitgang van natuurwaardes die met een verschuiving gepaard gaan zullen dus niet waargenomen worden.

- De schaal van de eerste versie van de BWK brengt een aantal beperkingen met zich mee. Er worden doorgaans complexen gekarteerd, zodat het onmogelijk is om de oppervlaktes van de individuele habitattypes te bepalen.

- De selectie van karteringseenheden is gebaseerd op een niet duidelijk afgeijnde omschrijving van kusteiigen habitat. Een habitat eigen aan de kustzone kan zowel in enge als meer ruimere zin geïnterpreteerd worden.

4 GEGEVENS – INPUT

4.1 GEGEVENSBRONNEN (PERSOON, DIENST, ADRES)

- Instantie: Instituut voor Natuurbehoud (IN)
- Contactpersoon: Katrien Van den Broeck of Valérie Goethals
- Adres: Kliniekstraat 25, 1070 Brussel
- Telefoon: 02 558 18 49
- E-mail: katrien.van.den.broeck@inbo.be

De kaarten zijn digitaal beschikbaar (gratis) op de downloadsite van het IN (www.inbo.be) of op de NatuurCD verkrijgbaar via het IN. Op het web zijn de kaarten ook digitaal beschikbaar op OC GIS-Vlaanderen en het Geoloket. Maar het formaat waarin deze laatste twee aangeleverd worden laat geen oppervlakteberekening toe.

4.2 VORM VAN DE GEGEVENS

De oppervlaktegegevens kunnen in een Excel-formaat opgeslagen worden. Per gemeente wordt voor de verschillende karteringseenheden de oppervlakte in ha aangegeven.

4.3 KWALITEIT EN BESCHIKBAARHEID VAN DE GEGEVENS

Er zijn twee versies van de BWK beschikbaar. Het terreinwerk van de eerste versie dateert van de periode 1978-1986 met aanvullingen tot in 1996 en beslaat het hele Vlaamse grondgebied. De nieuwe versie van de BWK is momenteel nog in opmaak.

Tegen 2005 zou het volledige grondgebied van Vlaanderen in kaart gebracht moeten zijn.

De volgende kaartbladen uit de kustzone zijn digitaal beschikbaar:

Kaartblad	Versie 1	Versie 2
4	x	
5	x	
11	x	
12	x	
13	x	
19	x	x
20	x	x

Wat de tweede versie betreft zijn enkel kaartbladen 19 en 20 reeds beschikbaar. Dit houdt in dat op heden enkel voor deze een trend aangegeven kan worden. Voor kaartblad 5 en 13 zou de tweede versie in 2004 afgewerkt zijn.

De bepaling van een trend levert mogelijk problemen op aangezien er tussen beide versies verschillen bestaan in de karteringsmethode, en bijgevolg in de interpretatie van de kartering en de eenheden